Andijon Davlat Universiteti

Tarix fakulteti 2-“V” guruh talabasi

Jo’rayeva Husnoraning

Jahon sivilizatsiyasi fanidan

bajargan mustaqil ishi.

REFERAT

Mavzu: XI-XV asrlarda Yaponiya. Samuraylar. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Yapon madaniyati.

Bajardi : H.Jo’rayeva

Tekshirdi : F.Isaqova

Andijon - 2016

XI-XV asrlarda Yaponiya. Samuraylar. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Yapon madaniyati.

REJA:

1.Ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar. Samuraylarning kelib chiqishi, manbalari, tashkiliy tuzumi va g‘oyasi.
2.Yapon shaharlarining rivojlanishi. Eks imperatorlar davri va ular hokimiyatining ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.
3.Mo‘g‘ullar bosqini va uning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlari. Ichki va tashqi siyosat. Shaharlar va savdoning rivojlanishi. Madaniyat.

1.Ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar. Samuraylarning kelib chiqishi, manbalari, tashkiliy tuzumi va g‘oyasi.

Японияда феодал муносабатларнинг вужудга келиши ва ривожланиши. Японияда феодал муносабатлари XI—XII асрларга келиб, қатъий қарор топди. Япон феодал поместьелари — **сёэн**лар ўша вақтларда вужудга келди.

Сёэнлар отадан болага мерос бўлиб ўтарди ва улар ҳеч қандай солиқ тўламасди. Будда монастирлари жуда кўп ерларга эгалик қилардилар, чунки будда дини Японияга VII асрдаёқ келиб кирган эди. Дунёвий ва руҳоний феодалларнинг ерларида ишловчи крепостной аҳоли, қисман, бир замонлар хийла кўп сонни ташкил этган ва кейин ер олиб, қарам деҳқонларга айлантирилган собиқ қуллардан, қисман эса, турли япон уруғларининг оддий аъзолари авлодидан чиққан, кейинчалик эркинликдан маҳрум қилинган собиқ эркин жамоачи деҳқонлардан иборат бўлган. Қишлоқ аҳолисидан анчаси давлат деҳқонлари сифатида қолдирилиб, улар бевосита императорга ва унинг саройига қарашли бўлиб, император амалдорларига солиқ тўлаганлар.

Япон феодаллари бир неча даражага бўлинарди. Энг катта феодаллар — **х о н к э** л а р, сўнгра уларнинг вассаллари майда поместьели феодаллар — **река**лар бўлган.

Хонкэ ва рекаларнинг яна самурайлардан иборат дружиналари бўлган. Замон

ўтиши билан ўрта аср Европасидаги рицарларга ўхшаш, **с а м у р а й л а р н и н г** ҳам бир қисми майда поместьели дворянларга айланганлар. Самурайларнинг бир қисми ҳамон профессионал-дружиначи булиб қолаверган. Самурайларда ер бўлмаган, фақат урушларда топган ўлжа ва ўз сеньорларидан олган маоши билан кун кечирган.

Ўрта аср Япониясидаги сиёсий тузум ўзига хос кўп хусусиятларга эга бўлган. Бир томондан, Японияда XII асрдаёқ марказий император ҳокимияти **- м и к а д о** ўрнатилган. Микадо бутун ернинг олий мулкдори деб эълон қилинган. Уруғ зодагонлари микадо амалдорларига айлантирилган, улар губернатор ва шаҳар ҳокими сифатида айрим районлар ва вилоятларни идора қилган. Ерга, ҳунармандчиликка ва савдога Хитойдаги сингари мураккаб интенсив солиқ солинган. Аммо, иккинчи томондан, бу ҳол феодалларнинг мустаҳкамланишига ва номигагина олий ҳокимият бўлган император ҳокимияти ва унинг ҳукумати қўл остида феодаллар тамомила мустақил идора қилган мамлакатнинг аслида парчаланиб кетишига халақит бермаган.

Император ҳокимиятининг ўзи эса, кўп ўтмай реал аҳамиятини йўқотган. Эиг катта феодаллар ўртасидаги ўзаро низолар натижасида дин бошлиғи ҳам бўлган император қўлида диний ҳокимиятгина қолган, холос. Дунёвий олий ҳокимият эса энг кучли феодал — **сёгун** қўлига, олий ҳоким қўлига ўтган.

Экс-императорларнинг бошқаруви ва уларнинг хокимиятининг ижтимоий-иқтисодий асоси. Фудзивара регентлари ва канцлерларининг сиёсати натижасида император хонадонига қарашли ер-мулклар қисқариши туфайли императорлар томонидан уларнинг сиёсий таъсирини йўқотилишига олиб келди, бу эса манбалардан императорларнинг “илоҳий келиб чиқиши” тўғрисидаги эслатмаларнинг йўқолганида кўринади, 969 йилда эса “император”(**тэнно**) атамаси “тахтдан воз кечган император” атамаси билан алмашилган.

Император ўзининг кичик ёшли ўғли фойдасига тахтдан воз кечди ва сочини қирдириб роҳиб сифатида ибодатхонага кетди. Мамлакат тарихида бу давр экс-императорлар бошқаруви деб номланиб, одатда 1068 йилдан 1167 йилларни ўз ичига олади. Экс-императорларнинг ижтимоий таянчи самурайлар бўлиб, улар губернаторларнинг йирик феодал ер эгаларига айланиши туфайли шаклланган. Тахтдан воз кечган император император хонадонининг бошлиғи сифатида қолаверган, лекин ҳақиқий хокимият келиб чиқиши Фудзиваралар хонадонидан бўлган императорнинг онасини ёки хотинини қўлида бўлган. Эндиликда экс-императорлар самурайларнинг, вилоятлардаги амалдорларнинг ва черковнинг қўллаб-қувватлашига таяниб, император хонадони ер-мулкларини қайта тиклаб, кўпайтира бошлади.XII асрга келиб, император хонадонининг собиқ ер-мулкларининг кўпчилиги қайта тикланиб, улар мамлакатдаги 60 та вилоятларнинг мингдан ортиқ районларида жойлашган эди. Император хонадони яна йирик ер эгасига айланди, бу ишда унга айниқса самурайларнинг Тайра гуруҳи кўмаклашди. Ерга ўз эглигини мустаҳкамлаб олган ўзига тўқ деҳқон, асосий солиқ тўловчи ҳисобланган. Кўплаб миқдорда турли хилдаги ўғитларнинг ишлатилиши, экин турларининг кўпайтирилиши натижасида қулай об-ҳаво шароитида, айниқса жануби-ғарбда йилига 2-3 марта ҳосил олинган. Қишлоқ бойларида бозорга олиб чиқиб сотиладиган ортиқча маҳсулотлар юзага келди.

Барщчина ва кўп сонли солиқлар деҳқонларни эксплуатация қилишнинг асосий шакли бўлиб қолаверди. Мажбуриятларнинг бажарилмагани учун фақат ерлардан ҳайдаб, уй-жойларини бузиб юборибгина қолмасдан, балки Англияда Стюартлар давридаги сингари қулоқларини кесишган.Самурайларнинг айрим гуруҳлари ўртасида хокимиятни эгаллаш учун ҳам кураш кетган. Самурайларнинг Минамото гуруҳи 1185 йилда Симоносэкидан

шарқдаги Данноура бухтаси ёнидаги жангда Тайра гуруҳини тор-мор қилди. 1192 йилда ўзларига бош қумондон(сёгун) унвонини олишди, улар шарқдаги Камакура шаҳрини қароргоҳ этиб танлашди. Камакурада қароргоҳнинг барпо этишидан мақсади, Минамото император хонадони хокимиятини заифлаштириш ва ўзининг мустақил хукуматини барпо этишдан иборат бўлган.Шундан келиб чиқиб япон тарихшунослигида Камакура сёгунати(1192-1333) деб номланади. 1199 йилда сёгун Минамото Ёритомо вафот этгач, унинг куёви Ходзё Токимаса Минамотонинг ўғли - Ёринэнинг сочини қирдириб ибодатхонага рохибликка жўнатди ва регент сифатида(смиккэн) амалда хокимиятни қўлга олди. Ходзё давридан бошлаб мунтазам равишда иккита амалдорни отрядлари билан Киотога, Рокухара районига жўнатиладиган бўлди. У жойда императорнинг ва унинг яқинларини ҳаракатларини назорат қилиш учун регентларнинг расмий муассасаси жойлашган эди.

Сёгунлик даставвал, 1192 йилда, келиб чиқиши Канто вилояти ҳукмдорларидан шимолий феодаллардан бири бўлган **Минамото** ўз рақиблари бўлган бошқа феодалларни самурайлардан тузилган қўшин ёрдами билан тор-мор келтириб, мамлакатнинг пойтахти Киотони босиб олганидан кейин вужудга келади. Минамото императорни ўз саройи билан Киотода қолдириб, ўзи эса Камакурадаги қасрида яшайди ва у ердан туриб император номидан давлатни идора қилади. Шундай қилиб, Японияда икки параллел сулола — император сулоласи ва сёгун сулоласи ўрнатилади. XIII асрда сёгун вазифаси ҳам анча вақтгача номинал бўлиб қолади. Минамото ворислари жуда ёш бўлганлигидан, давлатни **сиккэн**лар (ҳокимлар) деган бошқа феодал хонадонларидан бўлган **регент**лар идора қилади.

Мўғуллар босқини хавфи ва унинг ижтимоий-сиёсий оқибатлари. 1266 йилда Хубилай унинг хокимияти Япония устидан ўрнатилганлигини тан олишни талаб қилиб элчилар жўнатди, бу талаб жавобсиз қолдирилди, шу каби кейинги талаблар эса рад

этилди. 1274 йилда Япониянинг ғарбий қирғоқларига бунгача Цусима ва Ики оролларини босиб олган мўғул флоти келди, сўнгра Кюсю оролини шимоли-ғарбидаги Тикудзэн вилоятига қўшин тушириш бошланди. Самурайларнинг қисмлари қизғин жанглар олиб борди, лекин улар кучли душманнинг сиқувини қайтаришга қодир эмасди. Тўсатдан денгизда кўтарилган бўрон 200 ортиқ душман кемаларини йўқ қилди ва мўғулларнинг хужумини барбод қилди. Бир йил ўтгач Хубилай янги элчиларни жўнатди, унинг аъзолари қатл этилди. Кюсю оролига қўшин туширишга уриниш японлар томонидан барбод этилди. 1278 йилда Хубилай яна унга бўйсуниб, ўлпон тўлашни талаб қилади, лекин элчининг бу сафар ҳам калласи кесилди. 1281 йил июн-августида Япония қирғоқларига янги юриш уюштирилди: 3500 та кемалар ва қайиқлардан иборат иккита армия- бири Корея ярим оролидан, иккинчиси Хитойдан япон қирғоқларига сузиб келди.Бунгача япон соҳиллари мустахкамланиб, жанговар кемалар тайёр холатда эди, бироқ денгизда тўсатдан довул кўтарилиб, душман флотини мажақлаб ташлади, қолган кемалар японлар томонидан чўктирилди.Шу пайтдан бошлаб довул “илоҳий шамол”(камикадзе) деб атала бошланди, бу атама кейинчалик иккинчи жахон уруши йилларида душман кемаларини чўктириш учун юборилган япон учувчиларига нисбатан ҳам қўлланилган.

Обрўли жануби-ғарблик феодал Асикага Такаудзи 1333 йилнинг май ойида Киотони эгаллади, бу вақтда шарқий феодал Нитта Ёсисада эса Камакурага бостириб кирди ва барча Ходзёларни қириб ташлади. Камакура сёгунлиги қулатилди, Ғолиблар – Асикага ва Нитта ўртасида хокимият учун кураш бошланди. 1336 йил ноябрида бу кураш Асикага фойдасига ҳал бўлди. У мамлакатда ҳарбий бошқарув ўрнатилганини, ҳокимиятни Дала ставкаси(Бакуфу) қўлига ўтганини эълон қилди. Асикаганинг сиёсий хукмронлиги даври Муромати сёгунлиги (1336-1568)деб аталди, чунки Киото шахридаги сёгунлар қароргоҳи жойлашган район Муромати деб номланарди.

Деҳқонлар аҳволи. XII—XIII асрлардаёқ япон деҳқонларининг аҳволи жуда оғир эди. Феодаллар ерэгалари сифатида қўлларидаги шахсий ва ҳарбий ҳокимиятдан ҳам, шунингдек, давлат ташкилоти ва унинг бутун молиявий-маъмурий тизимидан ҳам кенг суратда фойдаланиб, деҳқонларга жуда кўп ҳар-хил тўлов ва соliқлар солардилар. Бир неча саройни — микадо, сёгун, сиккэн саройларини — таъминлаш мамлакатга жуда қимматга тушарди. Шу билан бирга

катта ва майда феодалларнинг тинмай давом этган ўзаро урушлари мамлакатни хонавайрон этиб, ишлаб чиқарувчи кучларнинг ривожланишига тўсқинлик қиларди. Япон деҳқонлари кўп жиҳатдан шаҳар судхўрларига ҳам қарам эдилар, чунки солиқ йиғиш иши одатда судхўрларга топшириларди. Деҳқонлар кўпинча келгуси йил ҳосилини гаровга қўйиб, судхўрлардан қарзга уруғлик олардилар. Ҳамиша очарчилик ва бунинг натижасида доим бўлиб турадиган юқумли каеалликлар эпидемияси XIV ва XV асрларда япон қишлоқларида кенг тарқалган ҳодиса эди. Қишлоқдаги социал зиддиятлар жуда кескинлашиб кетганлигидан Японияда деҳқонлар қўзғолони кўп бўлиб.турарди. XV асрда бундай қўзғолонлар айниқса кўп бўлди. 1428 йилда Киото шаҳри яқинида кўтарилган Қўзғолон деҳқонларнинг биринчи катта қўзғолони эди. Бу ҳаракат тезда Ўрта Япониянинг бошқа қўшни вилоятларига ҳам тарқалди. Бунда қўзғолончи деҳқонлар «Йўқолсин самурайлар!» деган шиор остида курашдилар. Қўзғолончилар маҳаллий феодаллар юборган қўшинни тор-мор келтирди, фақат 20-йилларнинг охирига келибгина ҳаракат бостирилди.

Феодалларнинг дружиналаридан чиқиб кетиб, шу сабабли тирикчилиги учун ҳеч нарсаси қолмаган самурайларнинг бир қисми ҳам, 1441 йилдаги деҳқонлар қўзғолонида қатнашди. Улар **рюнин**лар деб аталган қочоқ феодал-самурайлар — қувилганлар эди. Бундан кейинги қўзғолонлар тўлқини XV асрнинг 50 ва 60-йилларида бўлди. 1461 йил аҳоли учун ниҳоятда оғир бўлди. Уша йили ёлғиз Киотонинг ўзида очликдан 80 мингкиши ўлди.

1532 йилда Киотонинг ўзида ва унинг атрофида катта қўзғолон кўтарилди. Қўзғолон ўзининг ғоят мураккаб составі билан мароқли эди. Унда ронинлар, деҳқонлар, шунингдек, Киото шаҳрида яшовчи ҳунармандлар, майда савдогарлар, ҳаммоллар, юк ташувчилар ва бошқа камбағаллар қатнашди.

Шаҳарларнинг ривожланиши. Шу билан бирга Японияда шаҳарлар, ҳунармандчилик ва савдо анча жадаллик билан ривожланиб борди. **Япон шаҳарлари** ўзининг келиб чиқиши жиҳатидан тўрт турга бўлинган: Будда ибодатхоналари ва монастирлари аирофида шаклланган шаҳарлар(Нара ва Хэйан); Асосий почта йўлларида вужудга келган шаҳарлар(Оцу); денгиз портларида ташкил топган шаҳарлар(Хёго, Сакан); ва қалъалар ва қасрлар атрофида юзага келган шахарлар(Нагоя). 1177 йилда Хэйан ёниб кулга айланди. Бироқ тез орада у қайта янгидан қурилиб, номи Киото деб ўзгартириди ва ўзининг маъмурий, сиёсий, иқтисодий диний аҳамиятини йўқотмади. Япон жамиятида бўлиб ўтган ижтимоий-иқтисодий ўзгаришлар Киотонинг янги стратификациясида намоён бўлди: XIII-XIV асрларда шаҳар аристократлар истиқомат қиладиган шимолий қисмга ва шаҳарликлар яшайдиган жанубий қисмга ажралди. Пойтахт бозорида XI асрдаёқ ҳунармандларнинг махсус уюшмалари – **дза** вужудга келди. Япон дзасида ҳунарманд ва савдогар битта шахсни ташкил этган: савдо у пайтда ҳали ҳунармандчилик ишлаб чиқаришидан ажралиб чиқмаган эди. Дза(ўтирмоқ) атамаси билан дастлаб бозордаги жойни номлашиб, у ерда битта ихтисосликдаги ҳунармандлар ўз маҳсулотларини сотишган, сўнгра – бир касб-ҳунарга эга шахсларнинг уюшмасини шундай номлашган, улар ўз маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва сотиш ҳуқуқига эга бўлишган. **Дастлабки дза** 1092 йилда Ямасиро(ҳозирги Киото шаҳри районида) вилоятида вужудга келди, сўнгра артистлар ва рассомларнинг уюшмалари ташкил топди, Нара шаҳридаги **Тодайдзи ибодатхонаси қошида темирчилар уюшмаси юзага келди**. Шаҳарларнинг иқтисодий ривожланиши даражаси турлича бўлган: ғарбдаги шаҳарлар шаркдаги шаҳарлардан устун турганлар.XIII асрда Киотода **44 та** ҳунармандчилик-савдо уюшмалари бўлиб, у ўзининг иқтисодий

ривожланиши жиҳатдан Камакурадан сезиларли ўзиб кетган, чунки у жойда бор-йўғи 27 та дза бўлган. Почта станциялари, катта йўлларнинг бўйларида, портларда, дарёлар бўйларида, вилоятлардаги шаҳарларда, тахминан XI асрдан бошлаб бозорлар вужудга келиб улар ҳар ойда уч марта очиларди. Бозорларда кўпроқ маҳсулот алмашинуви устунлик қилган, газламалар ва гуруч алмашинув воситалари ҳисобланган.Асосан хитойда зарб қилинган танга пуллар муомалада бўлган, чунки 958 йилдан 1587 йилга қадар Японияда тангалар зарб этилмаган. 1226 йилда газламалардан пул эквиваленти сифатида фойдаланишни тақиқланиши туфайли товар-пул муносабатлари ривожланди. 1290 йилда Хитойга махсус элчилик юборилиб, улар олтинга мич танга пулларни сотиб олишлари лозим эди, чунки Японияда ҳали танга пуллар зарб этилмасди, муомалада хитойнинг мис танга пуллари амал қиларди. Хонсю оролининг марказий районидаги дарёлар бўйида улгуржи савдо бозорлари вужудга келди.Бундай улгуржи савдо қилувчилар катта миқдордаги гуручларга эга бўлиб, улар гуручдан арок(сакэ) тайёрлаб, судхўрлик билан шуғулланишарди. Товар-пул муносабатларнинг ривожланиши баршчина ва натурал солиқни қисман пул тўлови билан алмашинувига(**коммутация**) олиб келди. Ушбу жараён XIII асрнинг иккинчи ярмида тезлашди ва бу феодал ер солиғининг пул шаклини вужудга келганлигини англатарди, бу тартиб XVI асрнинг охирига қадар сақланиб қолди. Коммутация деҳқонларнинг асосий оммасини моддий аҳволини кескин оғирлаштирди, чунки деҳқон ўзи етиштирган маҳсулотларни бозорда сотиш имкониятидан маҳрум бўлиб, солиқни пул тарзида тўлай олмасди. Вазиятдан қутулишнинг ягона йўли судхўр-савдогарларга ва қишлоқ бойларига пул қарз сўраб мурожаат қилиш эди. Натижада кейингилар янада бойишган, камбағаллар оммаси эса қарамга айланарди.

Японлар бундан анча илгари хитойлардан ипакчилик, металлургия, лак ишлаш ва бошқа ҳунарларни ўргандилар. Японияниңт ўзида темир, мис, олтин ва кумуш анча эрта ва кўп миқдорда қазиб чиқарила бошланганди. Японлар ажойиб қуроллар ясайдилар. Японлар ясаган қиличлар ўзларининг пишиқлиги билан анча машҳур бўлган. Уларни ҳар йили чет элларга ўн минглаб чиқариб турилган (масалан, 1483 йилда 67 минг қилич чиқарилган). Шунингдек, япон бадиий ҳунармандчилигининг буюмлари: чинни, елпиғич, лакланган буюмлар, суяк ва тошдан ясалган буюмлар ва ҳоказолар, шунингдек, ип ва шойи-газламаларнинг баъзи навлари ҳам кўплаб четга

чиқарилар эди. Япония, Корея, Хитой билан Тайвань, Филиппин ороллари, Вьетнам ва Сиам (ҳозирги Таиланд) билан қизғин савдо олиб борарди.Мамлакатда катта-катта портлар кўп бўлиб, Сакаи, Хиого, Хаката, Нагасаки портларида бир неча ўн минглаб аҳоли яшаган.

2-масала. Ягона давлатнинг ташкил топиши. Бир томондан, шаҳарларнинг ўсиши, саноат ва савдонинг ривожланиши ва, иккинчи томондан, мамлакатнинг аслда тарқоқ бўлиши ва мамлакат ичида феодал урушларнинг узлуксиз давом этиб туриши бир-бири билан мутлақо келиша олмайдиган ҳодиса эди. Шу билан бирга деҳқонларнинг қудратли қўзғолонлари ҳам бутун феодал режимини ағдариб юбориш хавфини туғдирмоқда эди. Мамлакатни бирлаштириб, марказлаштирилган давлат тузиш феодал гуруҳининг кечиктириб бўлмайдиган вазифаси бўлиб қолди. Кучлироқ, феодаллар ўзларининг самурай қўшинларига таяниб ҳамда маълум даражада ўсган ва мустаҳкамланган шаҳарларнинг ёрдами ва хайрихоҳлигига суяниб, бу вазифани ҳал этишга киришдилар.

Японияни дастлаб бирлаштирган, бир неча мустақил князь-феодалларни тор-мор қилган, бу даврга келиб ўзиёқ ҳақиқий ҳокимиятни қўлидан бериб қўйган сёгунни 1568 йилда ағдариб ташлаган киши **Ода Нобунага** бўлди. У Ўрта Япониянинг ўз мулкига кўра ўртачароқ феодал князларидан бўлсада бироқ самурайлар (отлиқ аскарлар) ва қисман деҳқонлар (пиёдалар) дан тузилган кучли ҳарбий дружинасига эга эди. **Нобунага Японияга европаликлар олиб келган милтиқни дастлаб ишлата бошлаган япон лашкарбошларидандир.** Нобунага Японияни **14 йил** (1568—1582) мобайнида диктатор сифатида идора қилиб турган бўлсада, ўзига микадо унвонини ҳам, сёгун унвонини ҳам олмади. У тор савдо монополияси компанияларини тугатиш, ички бож солиқларини бекор қилиш ва бошқа шу сингари йўллар билан савдо-сотиқ ишларида эркинроқ имкониятлар бериб, унга ҳомийлик қилди; кўпгина янги йўллар қурдирди. Солиқ тўплаш ишларини қайтадан ташкил этди ва тартибга солди. Нобунага мамлакатни бирлаштириш ишини тугаллашга улгура олмади. У Япониядаги 66 вилоятдан фақат 30 тасини ўз назорати остига олди. У ўлгандан кейин ҳокимият тепасига унинг ҳамкори **Тайетоми Хидэёси** чиқиб олди (1582—1598), Хидэёси деҳқондан чиққан бўлиб, у ўз мавқени дружиначиликдан бошлайди.

Нобунага бошлаган Японияни бирлаштириш жараёнини Хидэёси тугаллади. У Сикоку ва Кюсю оролларининг мустақиллигини битирди ва энг муҳими Хонсю оролининг ҳали бир неча мустақил феодалликлар сақланиб қолган шимолига муваффақиятли ҳарбий юриш қилди. У Осака шаҳрини қурди, кейинчалик бу шаҳар Японияннг энг катта портига айланди. Мамлакатни бирлаштириб, Хидэёси феодалларининг ва Японийдаги катта савдогарларнинг манфаатини кўзлаб, Кореяни истило қилишга киришди ва бу иш Японияни Хитойга қарши урушга олиб келдй.

Хидэёсининг режаси Кореяни босиб олишдангина иборат бўлиб қолмайди. У Кореянигина эмас, балки Манжурияни, Филиппин оролларини ва Тайванни ҳам, кейин эса Хитойнинг ўзини ҳам бўйсундиришни хаёл қилади, у ҳатто ўз пойтахтини Хитойга кўчиришни ҳам олдиндан мўлжаллаб қўяди. Хидэёси бу уруш учун бир неча йил давомида катта флот тайёрлади. 1592 йил баҳорида у 300 минг кишилик катта қўшинни Кореяга туширади.

Қорейс халқининг японлар босқинига қарши кураши. Корея ҳукумати японларнинг бостириб киришидан ғафлатда қолди ва бунга бирор даражада жиддий тайёргарлик кўра олмади. Корейс мунтазам армияси ва бу ерга келган хитойларнинг кичик отряди Сеул яқинида японлар томонидан тор-мор келтирилди. Шундан кейин қирол, сарой аҳли ва олий табақадаги зодагонлар пойтахтдан қочиб кетишди. Улар, асосан, хитой императоридан ёрдам олишдан умидвор эдилар. Узоқ Шарқда мўғуллар ҳукмронлик қилган вақтда Корея Юань мўғул-хитой сулоласига бўйсунарди. Хитойда мўғул истилочиларининг ҳокимияти қулагач, 1368 йилда Корея вани(хукмдори) ҳам мўғулларга бўйсунишдан бош тортди ва ўзини мустақил давлат деб эълон қилди. Хитойларнинг янги Мин сулоласи бундан буён ҳам Корея устидан ўз протекторатини давом этирмоқчи эди, Аммо, аслида Корея бу даврда, айниқса, XV ва XVI

асрларда мустақил давлат эди. Кореянинг Хитой билан вассаллик муносабатлари амалда бўйсунишга қараганда кўпроқ сиёсий иттифоқ характерига эга эди.

Сеул босқинчилар қўлида эди. Япон қўшинлари шимолга силжиб, мамлакатни вайрон қилдилар. Японлар Шимолий Кореяда ишғол қилган шаҳарлар орасида Кореянинг энг қадимги шаҳарларидан бири бўлган Пхеньян шаҳри ҳам бор эди.

Корейс халқи ана шу шароитда ўз ватанини ҳимоя қилиши керак эди. Турли вилоятларда партизан отрядлари вужудга кела бошлади. Улар маҳаллий провинциал отрядлар билан биргалашиб, япон армиясининг ҳаракатига тўсқинлик қилардилар. Чолладо вилояти мудофаа плацдарми сифатида айниқса катта роль ўйнади. Кейинчалик Корея флотининг бош қўмондони **Ли Сун Син** японларга қарши курашнинг асосий ташкилотчиси бўлиб чиқди. У ниҳоятда меҳнатсеварлиги, ватанпарварлиги, катта ҳарбий ташкилотчилик қобилиятлари билан ажралиб турарди. Унинг ташаббуси билан четига темир қопланган кенг бортли алоҳида («тошбақа» деб аталадиган) кемалар қура бошладилар, бу эса корейс флотини японларнинг ўт отувчи қуролидан омон сақлаб қолди. 1592 йил ёз фаслида Ли Сун Син япон флотини мағлубиятга учратди. (1592 йил июль.) Бу эса Кореядаги оккупантларнинг қуруқликдаги қўшинларини танг аҳволда қолдирди. Хитойдан етиб келган ҳарбий кучлар ва қайта тикланган мунтазам корейс армияси ҳужумга ўта олди. 1593 йил бошларида Пхеньян шаҳари озод қилинди; 1593 йил апрелида корейс-хитой қўшинлари Сеулга кирди. Энди самурайларни барча мамлакатдан **Қорейс халқининг японлар босқинига қарши кураши.** Корея ҳукумати японларнинг бостириб киришидан ғафлатда қолди ва бунга бирор даражада жиддий тайёргарлик кўра олмади. Корейс мунтазам армияси ва бу ерга келган хитойларнинг кичик отряди Сеул яқинида японлар томонидан тор-мор келтирилди. Шундан кейин қирол, сарой аҳли ва олий табақадаги зодагонлар пойтахтдан қочиб кетишди. Улар, асосан, хитой императоридан ёрдам олишдан умидвор эдилар. Узоқ Шарқда мўғуллар ҳукмронлик қилган вақтда Корея Юань мўғул-хитой сулоласига бўйсунарди. Хитойда мўғул истилочиларининг ҳокимияти қулагач, 1368 йилда Корея вани(хукмдори) ҳам мўғулларга бўйсунишдан бош тортди ва ўзини мустақил давлат деб эълон қилди. Хитойларнинг янги Мин сулоласи бундан буён ҳам Корея устидан ўз протекторатини давом

этирмоқчи эди, Аммо, аслида Корея бу даврда, айниқса, XV ва XVI асрларда мустақил давлат эди. Кореянинг Хитой билан вассаллик муносабатлари амалда бўйсунишга қараганда кўпроқ сиёсий иттифоқ характерига эга эди.

Сеул босқинчилар қўлида эди. Япон қўшинлари шимолга силжиб, мамлакатни вайрон қилдилар. Японлар Шимолий Кореяда ишғол қилган шаҳарлар орасида Кореянинг энг қадимги шаҳарларидан бири бўлган Пхеньян шаҳри ҳам бор эди.

Корейс халқи ана шу шароитда ўз ватанини ҳимоя қилиши керак эди. Турли вилоятларда партизан отрядлари вужудга кела бошлади. Улар маҳаллий провинциал отрядлар билан биргалашиб, япон армиясининг ҳаракатига тўсқинлик қилардилар. Чолладо вилояти мудофаа плацдарми сифатида айниқса катта роль ўйнади. Кейинчалик Корея флотининг бош қўмондони **Ли Сун Син** японларга қарши курашнинг асосий ташкилотчиси бўлиб чиқди. У ниҳоятда меҳнатсеварлиги, ватанпарварлиги, катта ҳарбий ташкилотчилик қобилиятлари билан ажралиб турарди. Унинг ташаббуси билан четига темир қопланган кенг бортли алоҳида («тошбақа» деб аталадиган) кемалар қура бошладилар, бу эса корейс флотини японларнинг ўт отувчи қуролидан омон сақлаб қолди. 1592 йил ёз фаслида Ли Сун Син япон флотини мағлубиятга учратди. (1592 йил июль.) Бу эса Кореядаги оккупантларнинг қуруқликдаги қўшинларини танг аҳволда қолдирди. Хитойдан етиб келган ҳарбий кучлар ва қайта тикланган мунтазам корейс армияси ҳужумга ўта олди. 1593 йил бошларида Пхеньян шаҳари озод қилинди; 1593 йил апрелида корейс-хитой қўшинлари Сеулга кирди. Энди самурайларни барча мамлакатдан Қорейс халқининг японлар босқинига қарши кураши. Корея ҳукумати японларнинг бостириб киришидан ғафлатда қолди ва бунга бирор даражада жиддий тайёргарлик кўра олмади. Корейс мунтазам армияси ва бу ерга келган хитойларнинг кичик отряди Сеул яқинида японлар томонидан тор-мор келтирилди. Шундан кейин қирол, сарой аҳли ва олий табақадаги зодагонлар пойтахтдан қочиб кетишди. Улар, асосан, хитой императоридан ёрдам олишдан умидвор эдилар. Узоқ Шаркда мўғуллар ҳукмронлик қилган вақтда Корея Юань мўғул-хитой сулоласига бўйсунарди. Хитойда мўғул истилочиларининг ҳокимияти қулагач, 1368 йилда Корея

вани(хукмдори) ҳам мўғулларга бўйсунишдан бош тортди ва ўзини мустақил давлат деб эълон қилди. Хитойларнинг янги Мин сулоласи

бундан буён ҳам Корея устидан ўз протекторатини давом этирмоқчи эди, Аммо, аслида Корея бу даврда, айниқса, XV ва XVI асрларда мустақил давлат эди. Кореянинг Хитой билан вассаллик муносабатлари амалда бўйсунишга қараганда кўпроқ сиёсий иттифоқ характерига эга эди.

Сеул босқинчилар қўлида эди. Япон қўшинлари шимолга силжиб, мамлакатни вайрон қилдилар. Японлар Шимолий Кореяда ишғол қилган шаҳарлар орасида Кореянинг энг қадимги шаҳарларидан бири бўлган Пхеньян шаҳри ҳам бор эди.

Корейс халқи ана шу шароитда ўз ватанини ҳимоя қилиши керак эди. Турли вилоятларда партизан отрядлари вужудга кела бошлади. Улар маҳаллий провинциал отрядлар билан биргалашиб, япон армиясининг ҳаракатига тўсқинлик қилардилар. Чолладо вилояти мудофаа плацдарми сифатида айниқса катта роль ўйнади. Кейинчалик Корея флотининг бош қўмондони Л и С у н С и н японларга қарши курашнинг асосий ташкилотчиси бўлиб чиқди. У ниҳоятда меҳнатсеварлиги, ватанпарварлиги, катта ҳарбий ташкилотчилик қобилиятлари билан ажралиб турарди. Унинг ташаббуси билан четига темир қопланган кенг бортли алоҳида («тошбақа» деб аталадиган) кемалар қура бошладилар, бу эса корейс флотини японларнинг ўт отувчи қуролидан омон сақлаб қолди. 1592 йил ёз фаслида Ли Сун Син япон флотини мағлубиятга учратди. (1592 йил июль.) Бу эса Кореядаги оккупантларнинг қуруқликдаги қўшинларини танг аҳволда қолдирди. Хитойдан етиб келган ҳарбий кучлар ва қайта тикланган мунтазам корейс армияси ҳужумга ўта олди. 1593 йил бошларида Пхеньян шаҳари озод қилинди; 1593 йил апрелида корейс-хитой қўшинлари Сеулга кирди. Энди самурайларни

барча мамлакатдан **Қорейс халқининг японлар босқинига қарши кураши.** Корея ҳукумати японларнинг бостириб киришидан ғафлатда қолди ва бунга бирор даражада жиддий тайёргарлик кўра олмади. Корейс мунтазам армияси ва бу ерга келган хитойларнинг кичик отряди Сеул яқинида японлар томонидан тор-мор келтирилди. Шундан кейин қирол, сарой аҳли ва олий табақадаги зодагонлар пойтахтдан қочиб кетишди. Улар, асосан, хитой императоридан ёрдам олишдан умидвор эдилар. Узоқ Шаркда мўғуллар ҳукмронлик қилган вақтда Корея Юань мўғул-хитой сулоласига бўйсунарди. Хитойда мўғул истилочиларининг ҳокимияти қулагач, 1368 йилда Корея вани(хукмдори) ҳам мўғулларга бўйсунишдан бош тортди ва ўзини мустақил давлат деб эълон қилди. Хитойларнинг янги Мин сулоласи бундан буён ҳам Корея устидан ўз протекторатини давом этирмоқчи эди, Аммо, аслида Корея бу даврда, айниқса, XV ва XVI асрларда мустақил давлат эди. Кореянинг Хитой билан вассаллик муносабатлари амалда бўйсунишга қараганда кўпроқ сиёсий иттифоқ характерига эга эди.

Сеул босқинчилар қўлида эди. Япон қўшинлари шимолга силжиб, мамлакатни вайрон қилдилар. Японлар Шимолий Кореяда ишғол қилган шаҳарлар орасида Кореянинг энг қадимги шаҳарларидан бири бўлган Пхеньян шаҳри ҳам бор эди.

Корейс халқи ана шу шароитда ўз ватанини ҳимоя қилиши керак эди. Турли вилоятларда партизан отрядлари вужудга кела бошлади. Улар маҳаллий провинциал отрядлар билан биргалашиб, япон армиясининг ҳаракатига тўсқинлик қилардилар. Чолладо вилояти мудофаа плацдарми сифатида айниқса катта роль ўйнади. Кейинчалик Корея флотининг бош қўмондони **Ли Сун Син** японларга қарши курашнинг асосий ташкилотчиси бўлиб чиқди. У ниҳоятда меҳнатсеварлиги, ватанпарварлиги, катта ҳарбий ташкилотчилик қобилиятлари билан ажралиб турарди. Унинг ташаббуси билан четига темир қопланган кенг бортли алоҳида («тошбақа» деб аталадиган) кемалар қура бошладилар, бу эса корейс флотини японларнинг ўт отувчи қуролидан омон сақлаб қолди. 1592 йил ёз фаслида Ли Сун Син япон флотини мағлубиятга учратди. (1592 йил июль.) Бу эса Кореядаги оккупантларнинг қуруқликдаги қўшинларини танг аҳволда қолдирди. Хитойдан етиб келган ҳарбий кучлар ва қайта тикланган мунтазам корейс армияси ҳужумга ўта олди. 1593 йил бошларида Пхеньян шаҳари озод қилинди; 1593 йил

апрелида корейс-хитой қўшинлари Сеулга кирди. Энди самурайларни барча мамлакатдан тамомила ҳайдаб чиқариш мумкин эди. Аммо халқ оммасининг фаоллашганидан ташвишга тушган корейс-хитой қўмондонлиги Хидэёси билан музокарага қиришди. Ли Сун Синга қарши фитналар бошланди ва у лавозимидан четлаштирилди. Ҳидэёси душман лагеридаги бу нифоқдан фойдаланиб, музокараларни чўзиб юборди ва армиясини

қайта ташкил қилиб, урушни яна бошлаб юборди. Аммо 1597—1598 йилларда уруш японлар учун янада катта ҳалокат билан тамомланди. Улар дастлабки ютуқлардан кейин бирин-кетин муваффақиятсизликка учрай бердилар.

Халқнинг талаби билан ван(хукмдор) Ли Сун Синни яна флотнинг бош қўмондони қилиб тайинлади. 1597 йил сентябридаёқ Ли Сун Син япон флоти қисмларига янги жиддий талофат етказди.

Мамлакатда кенг партизанлар ҳаракати яна авж олиб кетди. Хитойдаги Минлар ҳукумати бу гал Кореянинғ японлар томонидан истило қилиниши ўзлари учун нақадар хавфли эканлигини янада равшанроқ ҳис қилди. Шунинг натижасида Хитойдан катта ҳарбий ва ҳарбий денгиз кучлари юборилди.. Иккита ҳал қилувчи жанг — бири қуруқликда 1597 йил октябрида Сеул яқинида ва яна бири денгизда Норянчжин яқинида 1598 йилда(Ғалабанинг ташкилотчиси Ли Сун Син денгиз жангида оғир ярадор бўлди ва кўп ўтмай вафот этди)— япон босқинчилигига барҳам берди.

Хидэёси Кореяга янада кўп сонли янги қўшин. юбориш ниятида эди. Аммо бунга қизғин тайёрлик бораётган вақтда у вафот этди. Унинг вафотидан кейин уруш давом этди. Аммо японлар қўлдан кетган территорияларни қайтариб олишга муяссар бўла олмадилар.

Хидэёсидан кейин ҳокимият тепасига чиқиб олган ҳукмдор 1614 йилда Корея территориясига бўлган ҳар қандай даъводан воз кечди. «Осиёда буюк япон империяси» тузишни хаёл қилган япон самурайларининг биринчи режаси ана шу тариқа тамомила барбод бўлди.

Япон маданияти. X - асрдан муаллифлари аёллар бўлган япон бадиий адабиёти ривожланиб борди. Сэй-сёнагон “Ёстиқдаги хатлар”, Мурасаки Сикибу эса – “Гэндзи хақида қисса” деб номланган – жаҳон адабиётида биринчи марта ўрта аср романини ёзди. Расм чиза олиш, мусиқа асбобларини чалиш ва шеърлар тўқиш саройдаги маълумотни асосини ташкил этган, бу эса саройда шеъриятни, рассомчилик ва мусиқанинг кенг ёйилишига имкон берган.

X-асрда иккинчи шеърий антология - “ Кокинсю” яратилди. Мусиқали театр кўринишлари вужудга келди. “Қувноқ ўйинлар”(Саругаку) алоҳида шуҳрат қозонган бўлиб, у қизиқчиликни, акробатика ва пантомимани ўз ичига олган. Сарой шеъриятининг ўрнига оммавий қўшиқлар келди, уларни кўчаларда саёқ қўғирчоқбозлар, қувноқ қизлар – булар гейшаларнинг ўтмишдошлари бўлиб, эркаклар кийимида қўшиқлар айтиб, рақсга тушишган. Япон маданиятида шу даврдаги будда динида юзага келган бир қанча оқимлар илгари сурган таълимотлар ҳам муҳим ахамият касб этади.